

14.10.2026

Suomen Taiteilijaseuran lausunto valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2027

HE 175/2026 vp

Teema: Taide ja kulttuuri (luku 29.80)

Kirjallinen asiantuntijalausunto Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

Kuvataiteen rahoitusta on vahvistettava

Talousarvioesityksessä 2027 (momentti 29.80.50, tavoite 2) esitetään yhdeksi toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteeksi, että ”*varmistetaan eri taiteenalojen tasapuoliset kehitysmahdollisuudet ja kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja*”. Kirjaus on tärkeä, sillä kuvataide on edelleen yksi valtion kulttuurirahoituksen heikoimmin rahoitetuista aloista.

Jo ennen tämän hallituskauden leikkauksia kuvataiteen rahoitus oli vain 1 % valtion kulttuuribudjetista. Kuvataiteilijoiden toimeentulo on heikkoa ja sitä määrittää epävarmuus. Ilman apurahoja ja taiteilijaeläkkeitä kuvataiteilijan mediaanibruttotulo taiteellisesta työstä on vain noin 2 000 euroa vuodessa eli vain 167 euroa kuukaudessa¹. Viime vuosina tehdyt kulttuurileikkaukset ovat rapauttaneet entisestään kuvataiteilijoiden ja koko alan toimintaedellytyksiä.

Yleisesti kulttuurirahoituksen kokonaisuus on turvattava ja tärkeitä panostuksia ei tule toteuttaa heikentämällä muiden taiteen ja kulttuurin toimintojen rahoitusta. On esimerkiksi ongelmallista, että tärkeää Taidetestaajat -kulttuurikasvatusohjelmaa rahoitetaan muun muassa kulttuurin ja taiteen osalta kertaluonteisella 1 miljoonan euron vähennyksellä kulttuuritilojen investointiavustuksiin. Leikkaus osuu kuvataiteilijoiden työskentelyolosuhteisiin ja työhuoneiden hintaan.

Varmistetaan kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpano

Kulttuuripoliittisessa selonteossa on tärkeä kirjaus, jossa todetaan, että ”*visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää kehitetään*”. Seuraavaksi on varmistettava kirjauksen toimeenpano. Käytännössä tämä voi tapahtua esimerkiksi näyttelypalkkiomallia laajentamalla sekä tekijänoikeusjärjestelmää kehittämällä seuraavilla tavoilla:

Laajennetaan näyttelypalkkiojärjestelmää

Näyttelypalkkiojärjestelmän vakiintuminen on ollut yksi viime vuosien tärkeimmistä edistysaskelista. Näyttelypalkkio tunnistaa sen, että näyttelyn valmistelu ja toteuttaminen on

¹ Suomen Taiteilijaseuran jäsenkysely (2025): <https://www.artists.fi/fi/edunvalvonta/jasenkysely-2025>

ammattityötä, josta kuuluu saada korvaus. Näyttelypalkkiomäärärahan suuruus valtion budjetissa on 1 M €. Nykymuotoisena avustus on kuitenkin mitoitettu vain taidemuseoiden tarpeisiin. Mallin laajentaminen kattamaan myös koko galleriakentän edellyttäisi 1,8 M€:n lisärahoitusta.

Vapaan kentän toimintaedellytykset on turvattava

Kuvataiteen vapaan kentän toimintaedellytykset on turvattava. Galleriat, taideyhdistykset, taiteilijavetoiset toimijat ja alueelliset yhteisöt muodostavat perustan, jonka varaan kuvataideala rakentuu. On tärkeää taata, ettei taide- ja kulttuurialan valtakunnallisten yhteisöjen määrärahaan (29.80.50) kohdisteta uusia leikkauksia, sillä valtakunnallisilta yhteisöiltä on jo leikattu huomattavasti kuluneen hallituskauden aikana. Lisäksi Taide- ja kulttuuriviraston rahoituksen riittävyys on keskeistä kuvataidekentän toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Kuvataiteen vapaan kentän toimijoiden rahoituksen heikentyminen vaarantaa myös näyttelypalkkiojärjestelmän vaikuttavuutta. Monille gallerioille ja taideyhteisöille näyttelymaksuista luopuminen on vaikeaa tilanteessa, jossa perusrahoitus ei kata toiminnan kustannuksia, vaikka näyttelypalkkioavustuksen ehtona on, ettei taiteilijoilta peritä näyttelyvuokraa tai vastaavia maksuja.

Kokoelmataiteen korvaus

Taiteilijoille tulee maksaa tekijänoikeuslain mukainen kohtuullinen korvaus, kun museoiden kokoelmissa olevia teoksia julkaistaan verkossa. Vaikka valtio tukee museoiden kokoelmien digitointia, nykyinen rahoitus ei kata näitä korvauksia. Kuvataiteilijoille tärkeä tekijänoikeustulo on kokoelmakorvaus eli digikorvaus, joka maksetaan museoiden kokoelmateosten esittämisestä verkossa. Jotta museoiden digitalisaatiota voidaan edistää kestäväällä tavalla ja taiteilijoiden oikeudet turvata, valtion budjettiin tulisi varata erillinen 1,5 M € määräraha museoiden kokoelmakorvauksille valtion talousarvion tekijänoikeuskorvauksia koskevalle momentille (29.80.41).

Kansainvälistyminen

Kulttuurin ja luovien alojen kansainvälistymisen edellytysten parantaminen tunnistetaan nykyisessä hallitusohjelmassa, kulttuuripoliittisessa selonteossa ja luovan talouden kasvustrategiassa 2025-2030. Kulttuurivientiin, kansainvälistymiseen sekä pohjoismaiseen, EU- ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön osoitettuun määrärahaan (29.80.50) ei kohdistu merkittäviä muutoksia suhteessa viime vuoteen. Kuluneella hallituskaudella leikkauksia on kuitenkin tehty myös kansainvälisyystyöhön. Suomalaisen kuvataiteen kansainvälinen näkyvyys, liikkuvuus ja vienti edellyttävät pitkäjänteisiä tukirakenteita ja riittävää rahoitusta kansainvälistymistä edistävälle tiedotuskeskuksille sekä kulttuuri- ja tiedeinstituuteille.

Muuta huomioitavaa: tuloverolain muutostarve

Vuoden 2026 alussa voimaan tullut tuloverolain muutos on aiheuttanut merkittävää taloudellista haittaa monille kuvataiteilijoille, joiden kodin yhteydessä sijaitseva työtila on yksinomaan tulonhankkimiskäytössä. Muutoksen seurauksena taiteilijoille voi jäädä vuosittain tuhansien eurojen edestä vähennyskelvottomia tulonhankkimismenoja, kun työhuonekulut voidaan vähentää enää kaavamaisen työhuonevähennyksen perusteella. Vuonna 2026 kaavamainen vähennys on koko vuoden osalta 980 euroa, mikä ei vastaa taiteilijoiden työtilojen todellisia kustannuksia. Nykyinen sääntely asettaa vähennysoikeuden määräytymisen riippuvaiseksi työtilan sijainnista sen sijaan, että ratkaisevana pidettäisiin tilan tosiasiallista käyttötarkoitusta ja yksinomaista käyttöä tulonhankkimiseen.

Esitämme tuloverolain muuttamista niin, että selkeästi työskentelykäytössä olevien tilojen todelliset kulut voidaan edelleen vähentää verotuksessa tosiasiallisten kulujen mukaan. Asia saataisiin korjattua lisäämällä tuloverolain 31 §:ään uusi 10 momentti seuraavasti: 31 § Luonnollisia vähennyksiä koskevat erityiset säännökset. Poiketen siitä, mitä 9 momentissa säädetään, 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tieteellisen työ ja taiteen harjoittamisen osalta verovelvollisella on oikeus vähentää työhuonekulut tosiasiallisten kustannusten mukaan.

Asia on esillä myös kansanedustaja Pia Lohikosken (vas.) toimesta, joka on ilmoittanut jättävänsä asiasta lakialoitteen.